

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVIII. Cena lista je \$0.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1979. CHICAGO, ILL., PETEK, 8. NOVEMBRA (NOV. 8), 1935. Subscriptions \$5.00 Yearly STEV.—NUMBER 217 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

HITLER JE PODPRL LIGO NARODOV PROTI ITALIJI!

Nemški diktator obvestil Zenevo, da Nemčija se ne bo okoriščala z afriško vojno. Neposredno svarilo Mussoliniju, naj ne računa na pomoč iz Nemčije. Anglija še vedno pritiska na Italijo za ustavitev vojne. Ameriški državni tajnik Hull priporoča mir

Zeneva, 7. nov. — Nemčija je informirala Ligo narodov, da ne bo dovolila vojnega dobička na račun afriške vojne in v kratkem izda dekret, ki prepreči vsako izkoriščanje položaja.

To pomeni, da bo Hitler, če res misli, kar pravi, preprečil pošiljanje vojnega materiala v Italijo. Uradniki Lige narodov menijo, da je Hitler vsekakor zavzel takšno državo, ki so ustavile izvoz orožja in streliva v smeri zavezanima državama. Vrednotenje Lige so veseli tega Hitlerjevega odloka, katerega smatrali za indirektno svarilo Mussoliniju, naj ne računa na pomoč iz Nemčije. Hitler vsekakor ne bo pomagal Ligi pri sankcijah, saj tudi ne bo oviral, kar je neopredeljena pomoč.

Ligin odbor osemnajstih, v katerem so zastopane Rusija, Španija, Poljska, Jugoslavija, Rumunija, Grčija, Švedska, Turčija in Švica poleg vodilnih članic, je razglasil imenovan poseben "štabni odsek", ki bo pazil na države, ki izvajajo sankcije, kadar stoji v veljavo.

London, 7. nov. — Mussolini mora umakniti iz Libije tri regijske divizije vojske in italijanske radiopostaje v Bariju mora prenehati s strupenimi napadi na Anglijo in s hujškanjem muslimanskih ljudstev proti Veliki Britaniji predno bo angleška vlada umaknila eno samo bojno ladjo s Sredozemskega morja. Tak je bil včerajšnji sklep angleške vlade, ki je bil sinoči telegrafiran v Rim.

Iz Rima je prišla nepotrjena vest, da je Mussolini prenehal s pošiljanjem vojske v Abesinijo. Sedem prevoznih parnikov je imel prijavljeno službi. Domneva se, da je Mussolini poslal vsega okoli 250.000 mož na abesinsko fronto in v Libijo; z garnizijami, ki so bile tamkaj prej, je italijanska armada v Afriki čez 350.000 mož.

Addis Ababa, 7. nov. — Abesinska uradna vest se glasi, da je Abesinija včeraj uničila italijanske posadke, ki je hotela priti do Makale na severni fronti. Deset italijanskih vojakov je bilo ubitih in štirje ranjeni. Makale je italijanska vojska izpraznila in Italijani so se sedaj zasedli to vas, kar je bil prvi uspeh.

Najnovejši so Abesinci sečeli na dve italijanski letališči, ki sta imeli bombe. Ena letalica se je razpadla v zraku, druga posadka, drugo letalico pa so preleteli na tla in štirje italijanci obležali mrtvi.

New York, 7. nov. — Apel abesinskega cesarja Haile Selassieja na Američane, naj pomagajo ljudem pri sankcijah proti Italiji, je bil sinoči sprejet po vseh Združenih državah. Neguš pravi v New Yorku, da se mu je mnogo ljudi ponudilo v vojaško službo. On hvalježno odloži ponudbe, želi pa, da Američani pomagajo Italiji na drugi način, kot je za Abesinijo.

Domače vesti

Cerkev nad Baragovim grobom pogorela do tal!

Chicago. — Amerikanski Slovenec poroča z dne 7. t. m., da je škofijska katedrala v Marquette, Mich., pod katero je grob znanega slovenskega misijonarja in škofa Friderika Baraga, do tal pogorela zadnjo nedeljo, toda grob ni poškodovan. Slovensko romanje na Baragov grob, ki ga je imel voditi ljubljanski nadškof Rožman na prihodnji Zahvalni dan, torej odpade vsled te nesreče.

Novi državljani
Chicago. — Zadnjo sredo je 147 imigrantov dobilo državljanstvo. Med temi je bilo 16 Jugoslovancev, ki so se odrekli podanštvu kralja Petra II.

Nov grob v starem kraju
Chisholm, Minn. — Frank Arko, član SNP, je prejel žalostno vest, da je v Zamostcu pri Sodražici (Ribnica) na Dolenjskem umrl njegov brat Janez Arko v starosti okrog 50 let.

Samomor rojaka
Bon Air, Pa. — Frank Breznikar, star 60 let in doma iz St. Ruperta na Dolenjskem, si je 31. oktobra vzel življenje z dinamitom. V starem kraju zapuščena žena, sina in dve hčeri, tu pa eno hčer. Bil je član društva 254 SNP.

Štirje Slovenci izvoljeni v Clevelandu

Cleveland. — Štirje rojaki, ki so pri volitvah zadnji torken kandidirali za člane mestne zbornice, so bili izvoljeni. To so John Novak, Edward E. Pucelj, George Travnikar in Anton Vehovec. Vsi štirje so demokrati. V 23. wardu, kjer sta si stala nasproti dva slovenska kandidata, je mašinisti demokrat porazil neodvisnega demokrata. V predmestju Euclidu sta bila tudi izvoljena dva slovenska mestna svetovalca in sicer William Kunchek in Louis Weiss.

Mesto odpravilo nočno delo v pralnicah

San Francisco. — Na pritisk unijskega sveta sprejel novo postavbo, ki preprečuje obratovanje pralnic med sedmo uro zvečer in sedmo uro zjutraj.

Znani evangelist Sunday umrl

Chicago. — Billy Sunday, bivši zloglasni sportnik, ki se je pred leti prelevil v fanatičnega pridigarja in prohibicijskega moralista, je v sredo umrl v starosti 73 let. Zadeval ga je srčna kap.

'Zaščitna' mezda v Iowi

Clinton, Iowa. — V okraju Clinton bo državna Works Progress administracija plačevala izurnjenim delavcem le \$70 na mesec, navadnim pa \$48 za 140 ur dela. Brezposelni tehniki in profesionalisti bodo dobivali \$77. Delavstvo protestira proti tej "zaščitni" mezd, ki je za nekatere stroke več kot polovico nižja ko unijska lestvica.

Clinton, Iowa. — V okraju Clinton bo državna Works Progress administracija plačevala izurnjenim delavcem le \$70 na mesec, navadnim pa \$48 za 140 ur dela. Brezposelni tehniki in profesionalisti bodo dobivali \$77. Delavstvo protestira proti tej "zaščitni" mezd, ki je za nekatere stroke več kot polovico nižja ko unijska lestvica.

Kampanja ADF proti komunistom

Green izbral Minneapolis za antirdečkar-ako gonjo

Minneapolis, Minn. — Vodje Ameriške delavske federacije so se odločili, da temu mestu, ki je bilo v zadnjih dveh letih pozorišče več viharjih stavk, vrnejo industrijski mir in "dobro ime". Vse to upajo doseči ne z organiziranjem delavcev, katerih je tudi tukaj še veliko izven unijskega kroga, marveč z iztrebljenjem komunistov in drugih "trouble-makerjev" iz unijskega kroga.

To mislijo je William Green, predsednik ADF, poveril Meyerju Lewisu, katerega je poslal semkaj in ga postavil na čelo antirdečkarke kampanje. Lewis je po "preštudiranju" položaja izdal daljšo izjavo, v kateri poziva vse pravoverne meščane do župana, podjetnikov, urednikov in pridigarjev do navadnih unionistov na sveto vojno proti komunistom in drugim "trouble-makerjem". Prebivalci tega mesta in posebno še unijskega kroga, da operajo veliki madež, ki je ostal nad mestom radi viharjih stavk, v katerih je padlo več žrtev na obeh straneh.

Greenov zastopnik Lewis je namignil, da bo kampanja veljala tudi komunističnim simpatiziranjem in "pomočnikom". Teh je med "rank in fajlerji" v nekaterih unijskih precejšnje številke. In če se bodo unijski birokrati res skušali iznebiti vseh "zdražbarjev", bodo po "očistitvi" unijske vrste ostale jako izredne.

Človek bi pričakoval, da se bodo voditelji Ameriške delavske federacije posvetili bolj potrebnemu delu, na primer organiziranju milijonov neorganiziranih delavcev, antirdečkarke kampanje pa prepuštili Hearstu in podobnim reakcionarjem. Zadnja konvencija v Atlantic Cityju pa jim je bila menda svarilo in dokaz, da je njih politika v nevarnosti, še bolj pa službe, če unijske "očistitve" in zaprejo vrata novim elementom, med katerimi je naravno več "zdražbarjev" kakor pa v starih organizacijah.

In ker je radikalnejši element dobil precej vpliva v tukajšnjih unijskih vladah, je v zadnjih dveh letih, je vodstvo Ameriške delavske federacije izbralo Minneapolis za centrom v tej novi antirdečkarški kampanji. Lewisu so obljubili pomoč tudi reakcionarni voditelji državne delavske federacije. Na voz te moronske kampanje je menda skočil tudi Minn. Union Advocate, glasilo unijskega kroga, ki je ob priliki zadnje stavke v Minneapolisu obsojil "delavskega" župnika Latimera, ker ni preprečil pokolja.

SOCIALISTI DRUGIČ OKUPIRALI READING

Druga zmaga je veliko večja kakor je bila prva

PRODRLI SO TUDI V OKRAJNO UPRAVO

Reading, Pa., 7. nov. — To veliko industrijsko mesto je zadnji torken dobilo socialistično upravo. Bivši socialistični župan Henry Stump, ki je bil poražen leta 1931 po fuziji demokratov in republikancev, je bil zdaj ponovno izvoljen. Sedanja socialistična zmaga je veliko večja kot je bila prva. Po'eg župana so socialisti izvolili tudi svojega mestnega blagajnika in mestnega kontrolerja, dalje tri šolske odbornike in dobili so kontrolo nad mestnim svetom.

To pa še ni vse. Socialisti so zdaj prvi prodrli tudi v upravo okraja Berg. Socialistični kandidat Amos Leshner je bil izvoljen za okrajnega komisarja.

Ta velika socialistična zmaga je prišla po štirih letih neumorne agitacije med delavstvom. Socialistična organizacija v Readingu je že stara in pod vodstvom izkušenih veteranov kot je James Maurer.

To pot ni bilo oficijelne fuzije med demokrati in republikanci, kljub temu sta obe kapitalistični stranki nastopali skupno in napeli vse sile — poslužili sta se najgršega obrekovanja socialistov — da preprečijo njih zmago in nista mogli uspeti.

Kongresnik okraden v čikaški igralnici!

Chicago. — V sredo popoldne so trije banditi udri v tajno igralnico za konjske dirke v hotelu Saratoga, 27 So. Dearborn st. v downtownu. Petnajst mož je tamkaj igralo in stavilo. Bandite so jih oropali za večjo vsoto in pobegnili na ulico. To je privabilo policijo, ki je ujela enega roparja in se seznanila tudi s preplašenimi igralci, ki so prilezli na ulico. Med igralci je bil tudi Thomas J. O'Brien, demokratski kongresnik iz 6. illinoiskega distrikta. Ujeti bandit se pa piše John Furlan, star je 27 let in njegov naslov je 3950 Ohio st.

Rudarji ponovno izvolili Browna

Butte, Mont. — Pri članskem glasovanju je bil Thomas H. Brown iz tega mesta ponovno izvoljen za predsednika rudarske unijske Mine, Mill and Smelter Workers, za tajnika blagajnika pa John Sherwood iz McGilla, Nevada.

Sodnik plete nov bič proti delavcem

Unijskega voditelja je zagrabil radi "kriminalnega žaljenja"

Potosi, Mo. — (FP) — Okrožni sodnik Dearing hoče obogatiti ameriško pravosodje z novimi antidelavskimi teorijami, namreč "kriminalno žaljenje sodišča", ki je tako elastična, da vključuje vsakega kritika kakršnega sodnika.

To teorijo hoče preizkusiti proti Joe Morrisu, vodju rudarjev "tiffa" — neke vrste kleja — ki so izšli zmagoviti iz stavke. Sodnik Dearing je bil proti stavarjem izdal injunkcijo, valed česar ga je Morris kritiziral in rekel, naj si ga delavstvo pri prihodnjih volitvah zapomni. Sodnik se je počutil "kriminalno užaljenega" ter odredil aretacijo Morrisa, čemur pa se je distriktni prosekutor upiral, ker je smatral, da Morris ni kril injunkcije, kar bi pomenilo običajno "žalitev sodišča". Morris je bil končno vseeno aretiran in se od takrat nahaja pod ključem.

Njegov odvetnik pravi, ako se bodo sodniki oprijeli te nove teorije sodnika Dearinga, bodo lahko tirali predse slehernega delavskega ali pa tudi nedelavskega kritika, če se bodo čutili "kriminalno užaljene". Po miamourskem zakonu bodo "grešniki" lahko poslani pod ključ za kolikor časa bodo hoteli, ali pa obsodili na denarno globo ali oboje, ker proti taki kazni ni priziva. Tudi državna zbornica je proti taki proceduri brez moči pod sedanjim ustavo.

Ta slučaj vsekakor pomeni nevarn predcent ne samo za delavstvo v tej državi, marveč tudi drugod. Sodišča ga lahko rabijo namesto injunkcij ali pa tudi poleg antidelavskih prepovedi.

Avtor vidi ameriško-japonsko vojno

Do nje bo prišlo radi kitajskega trga, pravi Corey

Chicago. — (FP) — Avtor knjige "The Decline of American Capitalism" Lewis Corey je mnenja, da bo sedanja tekma med ameriškim in japonskim kapitalizmom za kitajski trg prej ali slej privedla do vojne med obema državama. Poleg tega dveh držav bodo zapletene v vojno tudi druge države in Anglija ima biti po Coreyjevi napovedi na strani Japonske.

On pravi, da je zdaj Ameriška edina država, ki dela zapreke japonskemu imperializmu na Kitajskem. Druge so preveč zapletene v evropskih konfliktih. "Obe državi sta pripravljene na vojno za kitajski trg." "Če bo Amerika zmagovala, bo od tega imel njen kapitalizem le začasne koristi. Kolikor se brezposelnosti v Združenih državah tiče, bi taka zmaga nič ne zalegla," meni pisatelj Corey.

Paragvaj zavrgla mirovne pogoje

Buenos Aires, Argentina, 7. nov. — Vlada Paragvaja je včeraj zavrgla mirovne pogoje posredovalcev, ki so na delu že mesec, odkar je bilo sklenjeno premirje med Paragvajem in Bolivijo. Kakšni so ti pogoji, še ni znano.

Socialistični glasovi narasli v New Yorku

New York. — Socialistični glasovi pri torkovih volitvah v mestu New Yorku znašajo 121.700 — veliko več kakor pred enim letom.

'DINAMITARSKA' KAMPANJA HEARSTOVH LISTOV

"Milwauške teroriste" skuša prikazati za komuniste

PODLO DEMAGOGIRANJE

Chicago. — (FP) — Kakor sostradan pes zgrabi za kost, tako je Hearstovo časopisje hlastalo po "milwauških teroristih" in jih skušalo prikazati za rdečkarje in komuniste. Hearstov Chicago Herald Examiner, ki je tipičen eksemplar vsega Hearstovega časopisja, je skoli več dni prinašal s kričnimi naslovi vesti o "rdečkarjem terorju v Milwaukeeju."

Kot je znano, je res neki maniak po imenu Frank Rutkowski teroriziral Milwaukee skozi osem dni in bil zadnje dni ubit, ko je v njegovi "bombni delavnici" eksplodirala večja količina dinamita. Mladí Rutkowski se je menda hotel maščevati nad svetom radi brezposelnosti in je za to sovraštvo dobil naslavo v polaganju bomb zdaj tu, zdaj tam.

Pocestno Hearstovo časopisje je zagrabilo za ta incident in pripelo "milwauški terorizem" na rep — komunistom. In to brez vsakih najmanjših dokazov, da je bil bolni Rutkowski v kakšni zvezi s komunisti ali pa sploh s kakšno radikalno organizacijo. Svojo pocestno kampanjo proti "rdečim teroristom" je oprl brez vsakega citiranja kakšne policijske avtoritete, češ, "da milwauška policija domneva, da terorizem uganja jo ponoreli rdečkarji". Razen Hearstovega lista niso ostali milwauški listi, ki niso vedeli o kakšni taki policijski izjavi.

In po eksploziji na domu Rutkowskija ni policija našla niti najmanjšega sledu o kakšni komunistični zvezi; sploh ni našla ničesar, kar bi ubitega terorista prikazovalo za radikalca. Hearstovo časopisje je to dejstvo zamočalo in še naslednje dni listovetilo "milwauške teroriste" z — rdečkarji in komunisti.

S tem incidentom je Hearst ponovno pokazal, da mu ni nobeno sredstvo preizkušeno v prizadevanju, da zastrupi mozgane svojih milijonskih čitateljev s "fašistično propagando najpogostejše vrste. Dejstvo, da gnili kapitalizem peha mlade Rutkowskije do terorizma valed brezposelnosti, skuša zakriti z gonjo proti — rdečkarjem in komunistom. In to naj bo v očeh ameriških Hearstov — svoboda tiska!

Pridigarji obsojajo profitni motiv

Minneapolis, Minn. — "Konstatiramo, da živimo v ekonomskem sistemu, ki je deloma motiviran po spekulacijskih in profitnih principih ter do te meje sovražen principom kristjanskega življenja in nezdružljiv z njegovimi ideali in značajem." Do tega zaključka je prišla konferenca metodistijske episkopalne cerkve iz severne Minnesote, ki je zborovala v tem mestu.

Farmerji ustanovili elektrarsko zadrugo

Superior, Wis. — Ustanovili Marieno Valley Cooperative Electric asociacije pričakujejo, da se bo tej zadrugi pridružilo 300 farmerjev, ki žele priti do cene elektrike. Zadruga je vlado že prosila za \$250.000 posojila za zgraditev distribucijskih vodov. In če od privatne elektrarne ne bodo dobili toka po zmerni ceni, bodo postavili tudi svojo elektrarno z Dieslovimi strojem.



Slika kaže prodajalce v neki moskovski trgovini. Sovjetska vlada je nedavno odredila znižanje cen življenjskim potrebščinam.

Slabi izgledi za zmago delavske stranke v Angliji

Toriji se poslužujejo slične taktike ko v preteklosti

DELAVSTVO ZOPET POTEKNJENO

London. — (FP) — Vse izgleda da bo pri prihodnjih parlamentarnih volitvah dne 14. novembra torijska "narodna" vlada izgubila zmagovitost iz volilnega boja. Vprašanje je le, kako velika večina bo dobila. Baldwinova vlada najbrž ne bo imela velike večine v prihodnjem parlamentu ko v zadnjem, so pa namena, da bo tudi prihodnji parlament v pretežni večini torijska.

Če bi se bile volitve vršile zadnji pomlad, bi bil volilni rezultat sigurno popolnoma drugačen. Tudi bi bil politični sentiment na strani delavske stranke, ki je izgubila na veliko zmago pri prihodnjih volitvah. Torijska vlada je bila močno diskreditirana radi njene zunanje in notranje politike. To so pokazale vse nedolžne volitve in še bolj jasne občinske volitve, iz katerih je izšla delavska stranka zmagovalka.

Česar pa je vlada spremenila zunanjo politiko in pričela stopati na prste Mussoliniju, da bo borila proti njegovi imperijalni vojni v vzhodni Afriki, je bila delavska stranka definirana porinjena v defenzivo. V defenzivo je bila porinjena predvsem zato, ker se je izrekla za sankcije proti Britskim strokovnim kongresom vred.

Angelsko delavstvo je bilo ves čas na vojni glavna gonilna sila za kolektivistično ohranjanje miru pod okriljem Lige narodov. Za to idejo je delavska stranka, katero kontrolirajo uni- versitarna močna sentiment. In tudi Mussolini zadnje poletje ni nastopil s imperialistično politiko. Abesiniji, članici Lige narodov, je bila delavska stranka, ki je zahtevala odločen napad Lige proti fašistični Italiji.

Angelska vlada o tej zahtevi delavske stranke ni sprvega hotela nič slišati in je dala Mussoliniju vso potuho, da je nemote- no razvijal svoje načrte ter se pripravil na imperialistično napad v vzhodni Afriki. Bolj kot je v Ligi narodov proti njemu nastopila šele na pritisk angleškega delavstva in se definirala izrekla za sankcije po zboru Britskega strokovnega kongresa in delavske stranke, ki je tudi odobrila sankcije.

Prav to je zdaj tepe. Logično je, da delavska stranka sicer ni mogla storiti drugače kakor izreči princip sankcij proti kršilcem Liginega povelja, ker je to po vojno dobo agitirala za razpad močne Lige narodov in princip kolektivistične ohranitve mira. Če bi se bila zadnjič izrekla proti sankcijam proti Mussoliniju, bi to pomenilo pomenitev njene zunanje politike kakor se Lige narodov. Logično torej tega ni mogla storiti. Na drugi strani pa se postavila v skrajno neprijeten položaj, ker je z izrekom za sankcije podprla torijsko vlado.

Kakor hitro je to storila, je diskreditirala "narodna" vlada, ki je prišla na oblast v svoji prejšnji zmagovitosti. Zandermerijskih volitv, da toriji vedo iz izkušenj, da torijskih volitvah niso še nikdar izgubili. Uvedel jih je Lloyd George, ki je po vojni zmagal z geslom, da bo "obesil" kajzerja. V 1925 so toriji zmagali s "Zincijevim" "narodno krizo" in "Zincijevim" "narodno krizo" in "Zincijevim" "narodno krizo".

Volitve se vrše pod okoliščinami, da je treba "ohraniti" svoj mir pred razpadom Mussolinijevih sil. Toriji se zdaj slavo, da pred razpadom Mussolinijevih sil, da bo Anglija "ohranila" svoj mir in zmagala. Toriji se zdaj slavo, da pred razpadom Mussolinijevih sil, da bo Anglija "ohranila" svoj mir in zmagala. Toriji se zdaj slavo, da pred razpadom Mussolinijevih sil, da bo Anglija "ohranila" svoj mir in zmagala.

v kateri mu je dovolila oboroževanje na morju! In ker francoska vlada tega ne more pozabiti niti zaupati angleškimi torijem, ni navdušena za sankcije angleške vrste.

Tako se je torijem zopet posrečilo, da so angleško delavstvo zopet izmanevrirali in ga potisnili v defenzivo. S političnega vidika bi bila delavska stranka storila boljše, če bi se bila izrekla proti sankcijam, ker dejstvo je, da torijski vladi ne more zaupati. Torijska zmaga, katero išče Baldwin na odprti zahtevi za večjo oboroževanje, bo pomenila novo oboroževalno tekmo ne samo v Evropi, marveč po vsem svetu. Vsakdo pa lahko ve, da v tej smeri ne leži mir.

Delavska stranka sicer pobija vlado na vsej fronti, toda zgodil bi se čudež, če bi zmagala v teh "zandermerijskih" volitvah. Poleg tega pa tudi delavska stranka ni enotna, ker njeno desno krilo zavzema slično stališče z ozirom na sankcije kakor torijska vlada, medtem ko je levo krilo za sankcije le v svrhu strmoglavljenja italijanskega fašizma.

"Father" Coughlin se zopet spravi nad Roosevelta

Detroit. — V svojem odprtem radiogovoru se je "father" Coughlin zopet spravi nad Rooseveltovo administracijo. Avdienti je povedal, da bo treba spremeniti znano volilno geslo: "Roosevelt ali polom" v geslo: "Roosevelt in polom", če ne bo pri prihodnjih volitvah izvoljen manj poveljen kongres. Obsodil je tudi Ligo narodov in aplikacijo sankcij proti Mussoliniju, kar je v skladu s politiko Rima. Obljubil je ponovno, da njegova "Liga socialne pravičnosti" ne bo skušala organizirati "tretje" stranke, o novi delavski federaciji, za katero se je zadnjič navduševal, pa je molčal.

Norman Thomas pozvan na "karpel"

New York. — Ker se Norman Thomas noče umakniti iz debate z Earlom Browderjem, glavnim vodjem ameriških komunistov, je "stara garda" v New Yorku zaključila, da se bo moral zagovarjati pred strankinim odborom za pritožbe radi — kršenja discipline. Debatata se bo vršila v Madison Square Gardenu pod avspicij Socialista Calla. Debatiral bosta, če je socializem v Ameriki dosegljiv s socialistično ali komunistično taktiko. Ko je bil Thomas vprašan, če pričakuje, da bo radi tega izključen iz stranke, je smeje odgovoril, da ne. Na svoji strani ima narodno eksekutivno, ki je na zadnji seji odobrila to debato.

Do relifa so upravičeni tudi nedržavljeni

East St. Louis, Ill. — Nedržavljeni so prav tako upravičeni do relifa ali ilinojske reliefne komisije kakor državljani, je povedal zborovalec Illinois Conference on Social Welfare tajnik reliefne komisije W. C. Reynold's. Dostavil je, da je ta teorija zdrava s stališča zakona in s socialnega vidika.

Obravnava proti Robertu M. Sweitzerju

Chicago. — V sredo popoldne je državno tožilstvo zaključilo s svojimi pričami proti Robertu M. Sweitzerju, bivšemu okrajnemu tajniku in pozneje blagajniku, ki je obožen, da je zapravil \$414,129 iz okrajne blagajne. Zadnja državna priča je bil F. J. McCarty, urednik Hearstovega dnevnika "Chicago American", ki je povedal, kako je v zadnjem maju povabil Sweitzerja v svoje uredništvo in izvelel iz njega dolgo "izpoved". Sweitzer je povedal na tem sestanku, ki je menda trajal vso noč, kako je posodil \$100,000 svojim političnim prijateljem, katerim je popolnoma zaupal, toda vrnil mu

niso niti centa; dalje je povedal, kako je investiral okrog \$200,000 v novo iznajdbo "premogovnih opek". ki je docela falirala. V tej svoji izpovedi je Sweitzer priznal, dasi nerad, da so ga njegovi najboljši prijatelji grdo potegnili. — Sweitzerjevi zagovorniki so naznanili, da obtoženec ni imel kriminalnega namena, ko si je "izposodil" javni denar. On je mislil, želel in hotel samo dobro... Prve priče zagovorništvu so izjavile, da je bil Sweitzer vedno dober in pošten človek. Med temi pričami je bil tudi katoliški župnik irske farske žalostne gospe "father" Jerome Mulherin, ki je izjavil, da je bil Sweitzer vedno dober in pošten faran njegove cerkve.

Roosevelt apelira na delodajalce

Pomagajo naj mu pri pobijanju brezposelnosti

Washington, D. C. — Predsednik Roosevelt je pozval industrijske magnate, naj mu pomagajo pri reševanju problema brezposelnosti. Priznal je, da prejšnji apel glede sodelovanja niso prinesli nobenega uspeha, toda sedaj je vseeno pozval vodilne industrijske, naj se udeležijo konference v Washingtonu. Predsednika vzemirajo dejstvo, da plače in uposlenost zastajajo za industrijsko produkcijo. Na konferenci s časopisnimi poročevalci je dejal, da so bile 1. 1929 mezdne in številne uposlenosti sorazmerno na isti stopnji z industrijsko produkcijo, docim sedaj indeks kaže produkcijo 90 odstotkov, uposlenost 82 in mezdna izplačila 74.

Ko je kongres apropriral vsoto \$4,800,000,000 za financiranje reliefnih in javnih del, je Roosevelt izrazil upanje, da se bo s tem povečala zaposlenost tudi v privatnih industrijah, kar pa se ni zgodilo. V mesecu septembru je na primer dobilo delo pri reliefnih in javnih delih okrog milijon delavcev, v privatnih industrijah pa le nekaj tisočev.

"Kako naj izenačimo mezdna izplačila in uposlenost s produkcijo? Ako tega ne moremo storiti, kakšne korake moramo podvzeti?" Ti vprašanji je Roosevelt stavil industrijskim magnatom.

Da li ima on odgovor na vprašanji, tega ni povedal. Ameriška delavska federacija je že večkrat poudarila, da je rešitev v skrajšanju delovnika. Na zadnji svoji konvenciji v Atlantic Cityju je ponovno naznanila, da bo nadaljevala boj za skrajšanje delovnega tedna na 30 ur v vseh industrijah.

Predsednik Roosevelt je v svojem razgovoru s poročevalci izjavil, da ne bodo imele njegove diskusije z industrijskimi magnati nobene zveze z delom Geo. L. Berryja, koordinatorja industrijske kooperacije, ki je sklical več konferenc, na katerih bodo razpravljali o oživitvi nekaterih določb zakona obnove, ki ga je federalno vrhovno sodišče razveljavilo. C. L. Bard, predsednik Zveze ameriških tovarnarjev, je že obvestil Berryja, da njegova organizacija ne bo sodelovala pri poskusih, da se oživi prvi orel.



Truplo notoričnega gangsteja "Dutch" Schultz, ki so ga njegovi tekmeči ustrelili v Newarku, N. J.

Stavka je 'zarota' proti businessu

Veled tega morajo izkoristiti delavke v zapor

Brooklyn, N. Y. — (FP) — Če delodajalec, v tem slučaju departmentska trgovina May Co., plačuje prodajalkam po \$8 do \$12 na teden za 50 do 60 ur dela in s tem krši zakon, je to vse v redu, kar se "postave" tiče. Toda kakor hitro se delavke upro takemu izkoriščanju s stavko in piketiranjem, tedaj je to pa "zarota proti businessu" in torej kaznjivo.

To izkušnjo imajo delavke pri omenjeni trgovini v tem delu New Yorka. Zastavkale so pod vodstvom Retail Clerks unije in zahtevajo zvišanje minimalne plače na \$20 in skrajšanje delovnika na 40 ur na teden. In ker so se vrgle v boj z veliko energijo, May kompanija pa ima velik "pul" pri policiji in distriktnemu prosekutorju, je bilo do tega poročila aretiranih na obtožbo "zarote proti businessu" že 48 piketirj.

Voditelji piketne straže, Clara Michelson in Elsie Monokian, morata položiti tisoč dolarjev kavi je predno bosta smeli na prosto. Miss Monokianovo je policija izvela iz postelje ob eni uri zjutraj in jo vrgla v ječo med počestnice in tatice.

Država New York ima postavila, ki omejuje delovnik za ženske na 48 ur na teden. May kompanija — kar je običaj tudi drugod — je ta zakon obšla s tem, da so delavke "ringale" uro in se zopet vrnila na delo, hočeš, nočeš. Za nadčas niso bile plačane.

Državna legislatura pa je sprejela tudi zakon o "zaroti proti businessu". Sprejet je bil proti raketi, ki je v New Yorku, kakor tudi po velikih drugih ameriških mestih, "prodajajo" trgovcem — "protekcijo". In ker imajo raketi v New Yorku veliko vpliva pri policiji in drugih oblasteh in se jim tega zakona ni treba bati, če imajo dosti denarja, ga je "postavila" zdaj obrnila proti stavkarjem, ker so se držnile upreti se proti mogočni departmentski trgovini.

Ponoven dokaz, da je vse odvisno, kdo zakon enforšira.

Letalska družba priznala unijo

Prva zmaga na podlagi Wagnerjevega zakona

Washington, D. C. — Unija strojnikov se lahko ponaša, da je prva delavska organizacija, ki je izvojevala zmago na podlagi Wagner-Conneryjevega delavskega zakona.

Federalni delavski odbor, ki je bil imenovan po uveljavljenju omenjenega zakona, je naznanil, da je opustil akcijo proti Boeing Airplane Mfg. Co., ko ga je družba informirala, da bo razpustila kompanijsko unijo in priznala krajjevo unijo strojnikov v Seattlu, Wash., ki je članjena v Mednarodni zvezi strojnikov.

Tej zmagi je sledila druga, ki so jo izvojevali izdelovalci pohištva, organizirani v uniji Ameri-

ške delavske federacije v San Franciscu. Pri volitvah, katere so se vršile v tovarni Simmons Furniture Co. pod nadzorstvom vladnega odbora, je kompanijska unija dobila le 98 glasov, prava unija pa 654.

Pričakovali so, da se bo kompanija borila proti proviziji Wagnerjevega zakona, ki določa, da unija, katera dobi večino glasov pri volitvah, reprezentira vse delavce pri kolektivnih pogajanjih z delodajalci, toda družba je takoj po izidu glasovanja naznanila, da bo priznala unijo izdelovalcev pohištva.

Vladni delavski odbor bo podvzel korake proti velikemu številu kompanij, ki so obdolžene kršenja Wagnerjevega zakona. Med temi je več jeklarskih kompanij. V Detroitu je federalni odbor otvoril zaslišanje v zvezi z obtožbo unije avtnih delavcev proti Fruehauf Trailer Co. Unija je obtožila družbo kršenja Wagnerjevega zakona, ker je odpravila večje število delavcev zaradi unijskih aktivnosti.

Posledice industrijske avtokracije

Millersburg, Pa. — Okrog 40,000 družin se bori z revščino v zapuščenih kompanijskih mestih in vaseh države Pennsylvanije, je dejal zvezni senator J. F. Guffey. Ti pozabljeni ljudje so žrtve brezobzirne eksploatacije v zadnjih štiridesetih letih po veebiznisu, ki je imel vsa ta leta podporo stare republikanske garde, kateri je diktral Joe Grundy, predsednik Zveze pennsylvanskih tovarnarjev. Izkoriščevalci so zapustili ta mesta, ko so izvršili svoje delo, in ostalo je le revno prebivalstvo. To so posledice industrijske avtokracije, ki se ni nikdar brigala za blaginjo ljudstva. Ta avtokracija odklanja vsako socialno odgovornost. Vedno je skrbela, da je kontrolirala edino oblast, ki bi jo lahko regulirala — državno vlado.

ADF za omejitve jetniškega dela

Atlanta, Ga. — John P. Frey, predsednik kovinarskega departmeta ADF, je na konvenciji Ameriške jetniške zveze, katere so se udeležili tudi reprezentante federalnega odbora za reorganiziranje jetniških industrij, dejal, da bo Ameriška delavska federacija predložila na prihodnjem zasedanju kongresa zakonski načrt glede restrikcije jetniškega dela. Načrt določa, da morajo biti državne administracije edine odjemalke blaga, ki ga izdelujejo jetniki.

Prohibicija odpravljena v Kentuckyju

Louisville, Ky. — Volilci države Kentucky so zadnji terek z veliko večino odpravili zakon državne prohibicije in še z večjo večino so sprejeli amandment državne ustave, ki daje zbornici pravico, da lahko vzakoni starostno zavarovanje in druge socialne zakone. A. B. Chandler, demokrat, je bil izvoljen za governorja.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski List svojemu prijatelju v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Stevenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Incorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

1637-39 Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tei. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

LAWRENCE GRADISHEK, taj. bol. odd.2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....996 E. 74th St., Cleveland, O.

JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBOR:

MATH PETROVICH, predsednik.....595 E. 140th St., Cleveland, O.

ANTHONY CVETKOVICH.....983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.

JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBOR:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.

ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kans.

JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.

FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.

FRANK BARBICH.....19511 Muskoka Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODBOR:

FRANK ZATTE, predsednik.....3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

FRED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.

JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POREČILNI Odbor predsednikov s glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradi, so vrši tabele:

VSA PIRMA, ki so navedene na polju gl. predsednika, naj se navede na predhodnosti.

VSA DENARNA področja in stvari, ki so navedene na polju gl. upravnega odbora in jednote volin naj se pošljejo na gl. tajništvo.

Vsa zadeva, ki zadeva blaginjo podpora, naj se pošljejo na bol. tajništvo.

Vsa zadeva v zvezi s blaginjskimi posli, naj se pošljejo na blaginjsko.

VSA PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravni odboru naj se pošljejo Franku Zajnu, predsedniku nadzornega odbora.

VSA PRITOŽBE na gl. porotni odbor se naj pošljejo na John Gorška, predsednika porotnega odbora.

VSA DOPISI in drugi spisi, umemorij, signal, sporočila in spisi vsa, kar je v zvezi s glavnimi jednoti, naj se pošljejo na "PROSVETA", 3637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows:

Communications for the supreme president should be addressed to him.

All communications of money and business concerning lodges and members other than such should be addressed to secretary's office.

Matters of such benefit should be addressed to the assistant secretary.

Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.

Communications concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zajnu, chairman of the Board of Supervisors.

Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gorška, chairman, Judicial Committee.

Cleveland pravi v draginji

Cleveland. — Od 50 velemest je Cleveland na prvem mestu, kar se tiče dviganja cen. To je razvidno iz poročila vladnega biroja za delavsko statistiko. Živila so se v Clevelandu v enem letu zvišala za 6.5%, kar je skoraj en odstotek več (0.9%) kakor znaša povprečno zvišanje za vseh 50 mest, v katerih je biro vodil preiskavo. V zadnjem oktobru so cene v tem mestu poskočile za eno desetino enega odstotka, v ostalih mestih pa so ostale nespremenjene.

Znameniti evolucionist Osborn umrl

New York. — Dr. Henry Osborn, predsednik Ameriškega naravoslovskega muzeja in ena največjih ameriških avtoritet glede evolucije življenja, je 6. t. m. umrl v starosti 78 let. Dr. Osborn, ki je bil med znanstveniki znan kot "naslednik Darwina in Huxleyja", je imel pred leti ostre boje z religiozisti, zlasti z W. J. Bryanom, glede razvoja človeka. Bil je dolgo let profesor na pricentonski univerzi.

ZAHVALA

Dan 12. oktobra 1935 bo nama ostal v trajnem spominu ko sva doživela največje iznenađenje v svojem življenju v proslavo najine 25 letnice najinega zakonskega življenja. Najlepša hvala vsem, ki so nama priridili, se udeležili in zrtvovali trud in delo v to svrhu bodi lepa hvala. Iskreno se zahvaliva sinu in hčerama. Izvrstno smo se zabavali, vsa naša družina v sredi vesele družbe med prijatelji in znanci. Srčna hvala za krasna darila, ki so jih nama podarili in sicer sledečim: družinam iz Aliquippa, Pa.; družini Antončič, Habič, Steklarič, Kobsek, Marold, F. Derglin, J. Zagar, Jaklič, Zakrajšek, Smrekar, Strubelj, Jager, Mrs. Sareel, Derglin, B. Jerant, Zavora, Sireel, Sivec, Gerzel, miss Zagar, in J. Ferbežar. Iz Ambbridge, Pa.: Habič, Anžur, in Vrečar. Iz Sharon, Pa.: Godina, Cvelbar, Smith in Vodnikar. Iz W. Va. Corvi. Iz W. Allisu, Wis.: Terškan, Mrs. Kregel in Mrs. Saje. Mogoče je, da smo katerega ime pomotoma izpustili, prosimo, da nam oprostite. Se enkrat najlepša hvala vsem skupaj, ki ste bili navzoči in ki ste toliko delovali za našin zgodovinski dan. Upava, da nama bo dana prilika da vam vsaj deloma povrneva vašo naklonjenost. Vaša prijateljca: Frank in Mary Simončič, Aliquippa, Pa. (Adv.)

Alaska je že "amerikanizirana"

Juneau, Alaska. — V kratkem pride pred sodišče 33 članov unije pristanišnih delavcev in rudarske unije Mine, Mill and Smelter Workers pod obtožbo izgredništva v prošlih stvkih. Če bodo spoznani krive, jih čaka ječa od treh do petih let. Unije pravijo, da za to zaroto stoji Alaska-Juneau Gold Mining kompanija, ker je radi zadnje stavke utrpela večje izgube. Časopisje je striktno na strani podjetnikov in le en časopis je postal toliko "liberalen" in "nepriistranski", da je sprejel plačan oglas, v katerem unija pojasnjuje zadevo z delavskega stališča.



Kako skuhate dobro kavo

Da dobite iz vaše priljubljene kave boljše arome, okus in barvo, pridenite

Frank's Chicory

"Frankovo cikorijo" v lonec ali perkolator.

To je okusna zelenjad. Se dobi v vseh grocerijah.



Dolina meseca

ROMAN

Special JACK LONDON—Poslovenil Vladimir Levstik

Te toaletne skrivnosti niso bile zanj. Samo uspehi so bili namenjeni njemu. Izposojala si je knjige iz Carnegiejeve knjižnice, študirala fiziologijo in higijeno in se tako učila neštetih stvari o sebi in zadevah ženskega zdravja, katerih se Sara, ženske v sirotišnici in gospa Cadyjeva nikoli niso bile naučile.

Po dolgem omahovanju se je naročila na neki ženski mesečnik, čigar vzorci in poučni članki so se ji videli najbolj v skladu z njenim okusom in njenimi sredstvi. Do drugih ženskih listov je imela dostop v javni čitalnici, s preslovalnim papirjem je iz njih posnela marsikateri vzorec za čipke in vezanine. Pred trgovinami s perilom v zgornjem mestu se je pogosto ustavljala in ukaže opazovala; pri majhnih nakupih ji ni bilo nikoli za malo stopiti v oddelek, kjer so prodajali na roko vezene spodnjice, in si ogledati blago. Nekoč je celo razmišljala o tem, da bi se lotila ročnega slikanja na porcelan, a to misel je opustila, ko je zvedela, koliko bi jo stalo.

Vse svoje preprosto dekliško perilo je po malem nadomestila s kosi, ki so bili sicer še vedno preprosti, a vendar okrašeni z lepim francoskim vezanjem, nabirki in vstavki. Nedrge pletene spodnjice, ki jih je nosila pozimi, je obkavala s finimi robovi. Delala si je majhne životke in srajčke iz finega, a ne posebno dragega platna in njene nočne halje, okrašene s preprostimi cvetličnimi vzorci ter nenavadno lepo oprane in zlikane, so bile zmerom sladko sveže in mične. V nekem časopisu je bila naletela na kratko opazko, da francoske dame pravkar začnejo nositi pri zajtrku preleste nabrane čepice. Nič ji ni delo, da je morala v svojem primeru najprej pripraviti zajtrk. V hiši se je neutegoma našel vatič pikčastega švicarskega mušljina in Saxon je bila kmalu vsa zaverovana v preizkušanje in primerjanje raznih vzorcev in prebrskovanje ostankov čipk, češ, katere bi bile boljše za obrobek. Mična stvarca, ki je nastala iz tega, je zbudila pri gospe Higginsovi navdušeno odobravanje. Saxon si je napravila tudi preproste domače jopice iz čednega gingama z ličnimi nizkimi, zavilnimi ovratniki, v katerih se je njen sveži, okrogli vrat dobro uveljavljal. Skvačkala je na vate čipk za spodnje perilo ter obilo pregrinjalo za svojo mizo in za pisalnik. Delo, ki si je steklo Billyjevo glasno občudovanje, je bilo pregrinjalo za posteljo. Lotila se je celo preproge iz odrezkov, ker je v ženskih listih brala, da spet prihajajo v modo. Razume se, da je obrobila le najboljše namizno in posteljno platno, ki sta si ga mogla privoščiti. V vseh teh srečnih mesecih ni bila nikoli brez dela. A tudi na Billyja ni pozabila. Ko je prišlo mrzlo vreme, mu je spleta zapelavnice, ki jih je vestno nataknil, kadar je odhajal z doma, in jih nato za prvimi vogalom spravil v žep. Vse bolj je pa cenil dva sweaterja, ki ju je napravila zanj, in prav tako tudi copate, ki jih je moral vselej nataknil, kadar sta ostala zvečer doma.

Zdrava praktična razumnost gospe Higginsove je Saxonu neizmerno pomagala, zakaj Saxon je skoro švetsko stremela za tem, da bi imela vse kar najboljše, obenem pa, da bi še kaj prihranila. Tu je zdaj zrla v oči finančnih in gospodarskih nalogi, gospodinjstvi sredi družbe, v kateri so troški za življenje hitreje naraščali kakor plače za pošteno delo. In starša ki jo glede na to tako temeljito naučila znanosti nakupovanja, da je zalegal Billyjev dolar v njenih rokah dvakrat toliko, kakor v rokah sedel dolarji njihovih mož.

Milan Medvesek (Cleveland, O.):

Stroj uničil sužnja

V tovarni The Machinery Product Co. niso delavci nikogar bolj sovražili kot strojnika "magenta" Jakeyja. Smrtno so ga sovražili, ali prav tako so se ga bali in kadar so o njem govorili, ga niso drugače imenovali kot "sina kuzle" ali pa "garjevo čene".

Clovek ne bi verjel, kako zloben je bil kljub temu, da je na znanj izgledal kakor nedočen otrok, ki si ne bi upal skriviti niti lasu na glavi. Njegova postava ni merila pet čevljev, po letih pa bi mu prisojilo malo nad dvajset, toda silno si se začudil, ko si izvedel, da dela že skoraj dve desetletja v tovarni. Njegove jeklene kalne oči so navadno mirno gledale v svet, toda če si ga razdražil, so se kresale v silnem sovraštvu, kakor da bi govorile: "Prekrižaj mi pot, pa te zdrobim v prah!"

Sodelavci so ga sovražili, ker jim je škodoval ob vsaki priliki in na vseh straneh in že marsikatega je spravil ob kruh. Govorili so, če je kdo samo pljunil na tla, pa je že tekel povedat delovodji in tako je bilo vedstvo tovarne informirano do najmanjših potankosti, kaj se godi med delavci. Seveda, radi tega je imel podmuljenec pri "velikih zverinah" veliko zaslonbo in sodelavci mu niso mogli nikogar

Redno vsako soboto zvečer ji je Billy stresel vso svojo plačo v krilo. Nikoli je ni vprašal za račun, kako jo je porabila, le to je venomer ponavljal, da se mu ni še nikoli tako dobro godilo kakor zdaj. In ko je ležala plača še nedotaknjena v njenem krilu, si je moral vselej vzeti od nje toliko, kolikor je mislil, da bo potreboval med tednom za svoje izdatke. Ne samo da ga je silila, naj si vzame obilno, ampak gledala je tudi na to, da je vzel še preko tega vsako vsoto, ki jo je utegnil potrebovati. In prav tako strogo se je branila, da bi ji pravil, čemu potrebuje denar.

"Zmerom si imel kaj v žepu," ga je opomnila, "in nikakega razloga ni, da bi se to v zakonu izpremenilo. Če bi se izpremenilo, bi mi bilo žal, da sem te vjela. Oh, saj vem, kakšni so moški, kadar pridejo vkup. Najprej plača eden, za njim pa drugi, in to stane denarja. In če ne bi mogel ti takisto brez skrbi dati za pijačo kakor oni, nu, toliko te že poznam, da vem, da bi se jih potem ogibal. To pa ne bi bilo prav... nasproti tebi, mislim. Hočem, da občuješ z drugimi moškimi. To možu dobro do."

In Billy jo je stiskal k sebi in se zaklinjal, da je najslajša žena, kar jih je kdaj hodilo po zemlji.

"Da," se je radoval, "ne samo, da bolje jem in bolj udobno živim in ohranjam svoje stiske s tovariši, ampak tudi denar prihranjam, bogme da — ali bolje, ti ga prihranjaš namestu mene. Tu zdaj živim med pohištvo, ki ga vsak mesec redno odplačujem, z ženico, ki sem ves neumen vanjo, in vrhu tega imam še denar v banki. Koliko ga je zdaj?"

"Dva in šestdeset dolarjev," je rekla Saxon. "Ni napaka taka zaloga za silo. Utegnilo bi se zgoditi, da bi zbolel ali se poškodoval ali kaj takega."

Sredi zime se je zgodilo, da je Billy, očividno z dokajšnjo zadrego, napeljal pogovor na denar. Njegov stari prijatelj Bill Murphy je obšel za hrpo in eden njegovih otrok je bil na ulici, ko se je igral, zašel pod tovorni voz in dobil težke poškodbe. Bill Murphy, oslabljen po štirinajst dnevnem ležanju v postelji, je prosil Billyja, naj mu posodi petdeset dolarjev.

"Varni so popolnoma," je končal Billy. "Poznam ga, odkar sva dečka skupaj hodila v Durrantovo šolo. Pošten je kakor zlato."

"To ni s tem nič v zvezi," je očitajoče rekla Saxon. "Če bi bil sam, bi mu bil takoj posodil, jeli?"

Billy je pokimal.

"Potem ni razlike, čeprav si ožnjen. To je tvoj denar, Billy."

"Kakopak!" je vzkliknil. "Nikakor ne. Denar ni moj, najin je. In niti na um ni ne hodi, da bi ga dajal komurkoli, ne da bi prej govoril s teboj."

"Upam, da mu nisi tako rekel?" se je ustrašila.

"O ne," se je zasmejal Billy. "Vedel sem, da bi ti iz kože skočila, če bi to storil. Rekel sem le, da bom pogledal, če morem. Na to sem se koncem koncev zanesel, da boš dala denar, če ga le imaš."

"Oh, Billy," je zamrmrala z globokim glasom, težkim od ljubezni; "ti morda ne veš, a to je izmed najslajšega, kar si mi povedal, odkar sva poročena."

(Dalje prihodnjik.)

Tudi simpatičnemu strojniku Georgeu se ni nič boljše godilo. "Prmejškrščenkrvaduš, naj me tristo tavitent hudičev vzame, če ne bom nekega dne to garjevo čene na mestu v tla zabil!" se je George strašno peknil pred sodelavci, kajti Jakey mu je pred kratkim že v drugič pokvaril delo.

Delavci so ga svarili, ker v teku mnogih let so doživeli že marsikatero bridko skušnjo z Jakeyjem, ali George jih ni poslušal in jim je odgovoril: "Vi se ga boste jite radi ljubega kruhka, toda kruhek gori ali doli, jaz se bom pritožil, da ne zmorem hitrosti in če mi bo zopet vso stvar pokvaril, potem mu gorje!"

Cez nekaj dni se je George resnično pritožil in k njemu so prišli strokovnjaki za hitrost, delovodja in — Jakey.

Najprej je prišel z delom George, nato pa Jakey, ki je v kratkem času Georgea visoko prehitel, nakaš se je cela zadeva za Georgea porazno končala.

"Vidiš," je očitajoče spregovoril delovodja, "Jakey je z lahko to produciral, celo več kot je predpisano, ti, ki si močan kot hrust, pa ne moreš — ker nočeš!" in vsi trije so brezbržno odkorakali po svojih opravkih, George pa si je grizel ustnice in v roki je krčevito stiskal kladivo.

"Sedaj je po Jakeyju! Naskočil ga in ubije!" so delavci šepeotali, kajti z Georgevega obraza

se je čitalo, da bo planil nad Jakeyja. Toda prehitro so si obetali brezplačnega zadoščanja, ker George se je nenadoma obrnil, vzdignil s podstavka jekleno ponvo, napolnjeno z izdelki, in vse skupaj besno zagnal ob tla. Sledi silovit pok, toda tisti trenotek se že navidezno umiri, se skloni k tlem in prične pobirati razmetane delce. Nato pa se mu približa eden izmed delavcev in sarkastično pravi:

"Ali ne bo nič? ... Tudi jaz sem se nekoč ustil in hrustil, toda kaj hočeš? ... Clovek si bi dal še ušesa odrezati radi ljubega kruhka!"

"Ne jezika, terus zaplankani!" sikne George v čezni drhtavici, nato pa doda: "Če si jih hočeš dati odrezati, le daj si jih, toda ne jaz!"

Po opisanem dogodku je preteklo nekaj tednov in delavci so že skoraj pozabili, kako hudo se je George peknil nad Jakeyjem, toda neko jutro so se hitro spomnili njegovih groženj, kajti ko je Jakey poglaval svoj stroj, je nenadoma nastalo strahovito pokanje. Velikansko brusno kolo, v primeru 30 palcev, ki je drvelo z brzino 5000 obratov na minuto, se je raztreščilo na tisoče kosov.

"To pot je po njem..." so si delavci prestrašeno mislili, toda ko so videli, da se je sam izvel izpod stroja kljub temu, da je bil precej potolčen in pobit, so bili razočarani in so kleli:

"Prokleti sin kuzle, še vse premalo si dobil!"

Tudi George ni bil zadovoljen in je sam pri sebi sikal: "Drugič ti bo razbilo butico!"

Potem je sledila preiskava, toda niso mogli drugega ugotoviti, kakor da kolo ni bilo pravilno uravnovešeno, zato je Jakey povrh dobil še ukor, češ, da je ne previden, on sam pa je bil prepričan, da je nekdo namenoma počil kolo — sumil je Georgea — in v srcu prisegel, da se bo bridko maščeval. Toda sovražnik je bil previden in kljub temu, da je skoraj vsak dan nastavljal past "ščenetu" — če mu ni mogel drugega storiti, mu je pa ukradel kakšen kos orodja — ga niso mogli zasaciti.

Sedaj je Jakey še bolj tožil, šikaniral in uničeval sodelavce; George pa je pričakoval vsako uro, da ga požeje iz tovarne, toda boj sta dobojevala šele tedaj, ko je družba nastavila v oddelku novo, moderno rezalnico. Ker sta bila oba dobra mehanika, sta bila določena, da prva obratujeta novi stroj; da pa bo obenem konec prepira med njima, je bil George prestavljen na nočno turo, Jakey pa je ostal na dnevi.

Stroj je bil urejen šele zvečer in tako se je zgodilo, da je prišel George prvi s produkcijo, ki je znašala 400 kosov na uro. Delo je izvršil z lahkoto, toda dobro se je zavedal, da ga bo Jakey visoko prekosil, njemu in drugim delavcem v škodo, če mu tega pravočasno ne prepreči.

"Danes ga moram zopet ugnati", si je že stotič dejal.

Vsako pristo minuto skozi noč je študiral in pregledoval mehanizem stroja, prepričan, da je mogoče opaziti kolesje, ne da bi se to opazilo, ker še nobeden ne pozna dobro novega stroja. Končno je zdrobil trdi oreh. Povsotil se mu je, če bi iztaknil samo en člen iz vlačilne verige — kar ne bi bilo treba drugega storiti kakor izbiti dve majhni zagodži iz pregibov — bi kolesje obratovalo počasneje, čeprav le neznatno, toda dovolj, da bi produkcija v teku osmih ur precej padla. Kar je mislil, je tudi storil: člen je resnično izbil iz verige in ga hitro potisnil v žep.

Ko je drugo jutro Jakey izvedel, koliko dela je izvršil njegov sovražnik, je takoj zlobno sklenil, da ga mora daleč presegati, kajti če ga ne, pomeni, da je George boljše delavec kakor on, tega pa ne bi za vse na svetu prenesel.

"Ne, ni hudiča, da bi me ugnal in tudi George me ne bo!" se je junaki in se vrzel v delo, kakor da gre za življenje.

Ni se delal pol ure in že je bil ves premocen od potu in olja. Po enournem divljanju pa ugotovi, da zaostaja in to ga tako razburja, da ne ve, kje se ga glava drži. Zdi se mu, da je nekaj narobe, toda preveč je nervozen, da bi pogodil, kaj. Pleše okoli stroja, privija jermena in olji kolesje, nato pa se znova vrže v tekmo ali brez uspeha, kakor da jih

tudi stroj zarotil proti njemu; v osmih urah je zaostal za 400 kosov. Po končanem delu, ko je poročal delovodji, da ni mogel izvršiti predpisane količine, je v teku mnogoletnega suženstva prvič zgledal na smrt utrujen in bolj podoben možu kot pa nedo- račenemu otroku, toda delovodja se očitavno ni zmenil, kako se počuti podmuljenec in brezbržno reče: "Well, Jakey, če ti ne moraš, bo pa George!"

Za drugi dan se je Jakey temeljito pripravil, celo jel in spal je več kot po navadi, v tovarno pa je prišel eno uro pred časom, si je pripravil orodje in druge stvari ter napeto čakal tuljenja sirene. Sirena se odtulila ni, ko je že pognal stroj in samega sebe.

Stroj nenadoma požira jeklene palice, drugo za drugo, vmes pa presunljivo stoče, toda od hitrosti obsedeno človeče ne odneha, ampak naravnost divja, divja eno uro, divja dve brez zastaja in oddiha. Potem pa, ko vidi, da je danes uspešnejši od včeraj, še bolj pritiska, se žene in podi, kakor da mu za hrbtom poka sam vrag z bičem.

V možganih mu brni: "Osemnajst let dela, osemnajst let prilizovanja, osemnajst let šikaniranja sodelavcev — danes pa ponovno tekmuje za prvenstvo in varnostjo svojega dela..."

Roke mu mrlično švigajo med številnimi vzvodi in ročaji, z nogami prestopava po taktu stroja, s telesom in glavo krmari roke.

V srcu se pridruža: "Danes moram ponovno dokazati, da sem moč iz železa, danes moram ponovno napeti vse sile kot sem jih že tolikokrat, posebno pa takrat, ko sem prvič stopil v tovarno."

Spomin mu leti dvajset let nazaj in na ušesa mu udarja tarna staršev: "Kaj bomo počeli s tem fantom? Nikoli ne bo za nobeno rabo, ker je preveč majhen in slaboten. Vedno bomo morali zanj skrbeti."

Jakey hiti in divja, prav tako divjajo tudi njegove misli. Spomini se, kako so ga otroci tepli in zasramovali — tudi sestrice in bratci — spomin se, kako ga je oče vlačil od tovarne do tovarne in ga ponujal kakor kakšno robo, toda nikjer ga niso hoteli, povsod enak odgovor: "Premajhen je, preslaboten!"

Tedaj mu je bilo osemnajst let in zavest, da gledajo nanj kot na nepotrebno nesrečo, ki je nobeden ne mara, ga je skoraj tiral v samomor. Ko pa je izpolnil devetnajst let, je po nekem srečnem naključju končno našel delo in tedaj se je zaklel, da mora vzdržati, pa če se ima prelomiti na dvoje. In od tedaj, ko je postal neodvisen, je odprto pokazal sovraštvo do vseh ljudi, vzljubil pa je stroje in postal izvrsten strojnik in pravi mehanik robot. Ali kljub temu, da je bil dober delavec in koristil kompaniji več kakor kakšen drug delavec, je živel v neprestanem strahu, da bo nekega dne izgubil delo, da pa se ne bi to zgodilo, je družbi izkazoval svoje suženstvo ob vsaki priliki, delal kot norec in uničeval sodelavce.

Preteklo je sedem ur, odkar se je Jakey zagnal v delo, toda kar je preveč je preveč. Vsi silnega napora mu roke odpovedujejo pokornost, utrujenost se mu razleza po vsem telesu, v glavi pa mu razbija kot da bi tolko stolkacev hkrati. Tudi omotica se ga polahča, podzavestno pa čuti, da mu od neke prete nevarnosti. Nato namah preneha z delom, obkroži in ogleda stroj, hoteč ugotoviti, kaj je prav za prav narobe, nenadoma pa prične napeto poslušati — sam ne ve čemu.

Drugega ne sliši kot enoglasno brnenje koles, ki pa ga hipoma tako prevzame, da se zdi prelepa melodija, ki je ni poprej še nikoli slišal. V srcu mu je prijetno in sladka godba mu blaži živce in telo. Nato se čudi, od kod ti sladki akordi in polahča se ga silna radovednost. Globoko se skloni h kolesju in posluša. Nekajkrat je že mislil, da je našel čarobno mesto prelepe melodije, toda ko hoče stvar natančneje ugotoviti, se mu zdi, da so se akordi umaknili globlje v notranjost stroja, med kolesja. Ko se tako muči z zagonetko in išče in posluša skrivnostne glasove, se mu oči zasrepe v enakomerno obračanje koles. Sedaj se mu zdi tudi kolesje prečudna stvar, kakor da jih



Protestne demonstracije brezposelnih bolničark pred newyorškega župana.

ni še nikoli videl, kolesje pa se ne zmeni zanj in se vrti naprej, naprej v neskončnost.

Nenadoma pa se zave in čuti, da ga neka nevidna sila silno vleče h kolesju in tedaj se spomni, da je že nekoč nekaj podobnega občutil, to je bilo takrat, ko je ves zamaknjen srepel v ogromni Niagarskih slapov. Še bolj si napenja možgane, da bi ugotovil nekaj, toda sedaj se ne more več spomniti, kaj je tisto "nekaj".

"Ali nisem v hipnotičnem stanju?" ga preblisne misel. "Ali je mogoče, da ima kolesje hipnotično moč? ..."

Misel se mu skali še predno na njo odgovori, nevidna sila pa ga še bolj vleče h kolesju. Njegova roka je že skoraj med kolesjem, ali tedaj ga zgrabi strah, skuša se upreti, toda čuti se brez moči. Hipoma pa mu pride na misel, da bi namenoma porinil prst med zobovje koles, bi saj občutil kakšne bolečine ima človek, kadar izgubi prst, nato pa se zopet trenutno strezne.

"Proč od stroja, dokler je še čas!" mu razum zapoveduje, toda nevidna sila ne popusti, ampak ga še bolj vabi, vleče... Z vsem telesom se upira, ali vse zaman, roka sili, sili med kolesje...

"Saj samo sanjam grozne sanje..." si dopoveduje, ali tedaj ga že zobovje — kot zobje sestradane zveri — zgrabi za ponujani prst — in požira prst za prstom in jih melje brez usmiljenja, melje v krvavo brozgo in kri. Presunljiv krik se razlega skozi vso atmosfero, stroji se stresavajo in ustavljajo, delavci v strahu prisluhnejo.

"Nič hudega, nič hudega!" gre iz ust do ust. "Saj je zaslužil, pasji sin!"

Najbližnji delavec hitro ustavi stroj, prav ko mu je rezilo rezalo roko pri komolcu. Smrtno bledega so ga hitro odpeljali v tovarniško bolnišnico, tam pa je povedal na začudenje vseh navzočih, da je namenoma vtaknil prst med kolesje, samo da bo spoznal, kakšen občutek ima človek, kadar izgubi prst, toda po nesreči mu je potegnilo celo roko...

Zdravnik je stvar razumel, kajti nekoč se je že nekaj podobnega zgodilo, da je nekega delavca stroj hipnotiziral vsled prevelike utrujenosti, slučaj pa ni hotel razumeti ravnatelj in nesramno dejal:

"Zahvaliti se Vam moram za nerjeto grenko vino. Skozi leto sem trpel radi neprebravnosti — koli sem povzril je ustvarilo pri mojem želodcu. Pred tremi leti sem opazil vaš oglas, kupil steklo in od prve čajne žličke, ki sem povzril je moja želodčna stitnost šla. Bilo je kot oprostite, karicu. Moja čreva sedaj delujejo kot ura in sedaj jem s slastjo, zvesti. Wallace A. Combs."

Ako trpite valed neprebravne slabega apetita, zaprtosti, glavobola, nervoznosti, nemirne spanja, prevelike utrujenosti, ki si Trinerjevo grenko vino; jem ga redno po eno čajno žličko obedenjem. V vseh lekarnah obedenjem.

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Joseph Triner Company, Chicago

NIKAR BITI SUŽNJA NEPREBAVNOSTI Trinerjevo Grenko Vaso reši tega

"Zahvaliti se Vam moram za nerjeto grenko vino. Skozi leto sem trpel radi neprebravnosti — koli sem povzril je ustvarilo pri mojem želodcu. Pred tremi leti sem opazil vaš oglas, kupil steklo in od prve čajne žličke, ki sem povzril je moja želodčna stitnost šla. Bilo je kot oprostite, karicu. Moja čreva sedaj delujejo kot ura in sedaj jem s slastjo, zvesti. Wallace A. Combs."

Ako trpite valed neprebravne slabega apetita, zaprtosti, glavobola, nervoznosti, nemirne spanja, prevelike utrujenosti, ki si Trinerjevo grenko vino; jem ga redno po eno čajno žličko obedenjem. V vseh lekarnah obedenjem.

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Joseph Triner Company, Chicago

NIKAR BITI SUŽNJA NEPREBAVNOSTI Trinerjevo Grenko Vaso reši tega

"Zahvaliti se Vam moram za nerjeto grenko vino. Skozi leto sem trpel radi neprebravnosti — koli sem povzril je ustvarilo pri mojem želodcu. Pred tremi leti sem opazil vaš oglas, kupil steklo in od prve čajne žličke, ki sem povzril je moja želodčna stitnost šla. Bilo je kot oprostite, karicu. Moja čreva sedaj delujejo kot ura in sedaj jem s slastjo, zvesti. Wallace A. Combs."

Ako trpite valed neprebravne slabega apetita, zaprtosti, glavobola, nervoznosti, nemirne spanja, prevelike utrujenosti, ki si Trinerjevo grenko vino; jem ga redno po eno čajno žličko obedenjem. V vseh lekarnah obedenjem.

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Joseph Triner Company, Chicago

NIKAR BITI SUŽNJA NEPREBAVNOSTI Trinerjevo Grenko Vaso reši tega

"Zahvaliti se Vam moram za nerjeto grenko vino. Skozi leto sem trpel radi neprebravnosti — koli sem povzril je ustvarilo pri mojem želodcu. Pred tremi leti sem opazil vaš oglas, kupil steklo in od prve čajne žličke, ki sem povzril je moja želodčna stitnost šla. Bilo je kot oprostite, karicu. Moja čreva sedaj delujejo kot ura in sedaj jem s slastjo, zvesti. Wallace A. Combs."

Ako trpite valed neprebravne slabega apetita, zaprtosti, glavobola, nervoznosti, nemirne spanja, prevelike utrujenosti, ki si Trinerjevo grenko vino; jem ga redno po eno čajno žličko obedenjem. V vseh lekarnah obedenjem.

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Joseph Triner Company, Chicago

NIKAR BITI SUŽNJA NEPREBAVNOSTI Trinerjevo Grenko Vaso reši tega

"Zahvaliti se Vam moram za nerjeto grenko vino. Skozi leto sem trpel radi neprebravnosti — koli sem povzril je ustvarilo pri mojem želodcu. Pred tremi leti sem opazil vaš oglas, kupil steklo in od prve čajne žličke, ki sem povzril je moja želodčna stitnost šla. Bilo je kot oprostite, karicu. Moja čreva sedaj delujejo kot ura in sedaj jem s slastjo, zvesti. Wallace A. Combs."

Ako trpite valed neprebravne slabega apetita, zaprtosti, glavobola, nervoznosti, nemirne spanja, prevelike utrujenosti, ki si Trinerjevo grenko vino; jem ga redno po eno čajno žličko obedenjem. V vseh lekarnah obedenjem.

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE